

Lausuntopyyntö 1.10.2019, STM/2776/2019

Kelan kommentit mielenterveysstrategian luonnokseen

1) Mielenterveyslinjaukset

Linjaus 1: Mielenterveys pääomana

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

- Mielenterveyden ja päihdeongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen mahdollisimman varhain on joka tilanteessa ja ikäryhmässä parasta ja tuottaa vaikuttavimman tuloksen mutta strategiasta puuttuvat keinot siitä, miten konkreettisesti pystytään tunnistamaan ja tunnistamista lisäämään ja siten hyviin tavoitteisiin pääsemistä edistämään
- Mielenterveys- ja somaattinen terveys on tässä strategiassa erotettu toisistaan, kokonaisvaltaisuus olisi parempi. Myös fyysisen terveyden, toimintakyvyn ja aktiivisuuden edistämällä voidaan tukea mielenterveyttä
- Aiemmalla kehittämis- ja tutkimustyöllä saavutetut tulokset tulisi käydä läpi ja niiden perusteella vasta suunnitella uusia hankkeita
- Eri tahojen roolit tulisi kehittämis-/tutkimustyön osalta selkeyttää.
- Hyvin tulosten jalkauttamiseen tulisi paneutua

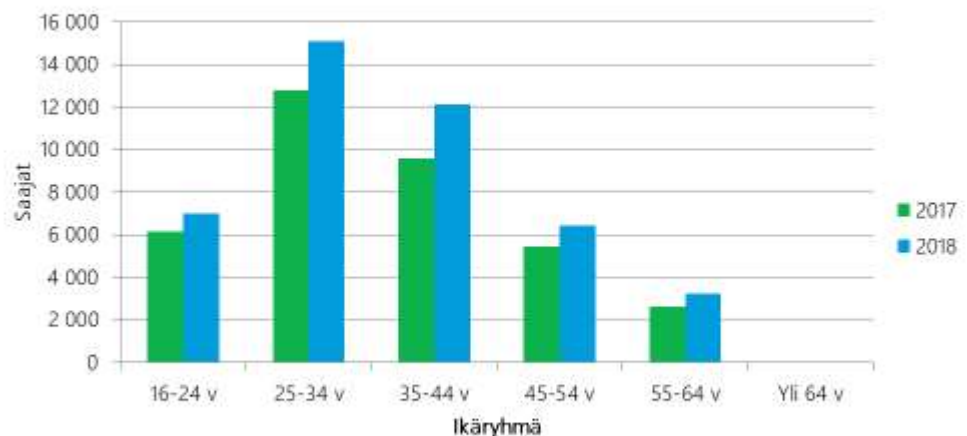
o Linjaus 2: Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa

- Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi

- Lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukeminen on todennäköisesti erittäin vaikuttavaa mielenterveydenhäiriöiden ehkäisytyössä ja vähentää terveydenhuollon interventioiden tarvetta.
- Lapsia ja nuoria ei voi suojella kaikelta pahalta (kohta 6) mutta miten mahdollistetaan se, että asiaan voi puuttua tarkoituksenmukaisella tavalla?
- Kelan sairaanhoitokorvauksilla on mahdollista tukea myös lasten psykoterapiaa. Nykyisellään korvaus on mahdollinen ainoastaan lääkärin antamasta psykoterapiasta. Sairausvakuutusta voitaisiin kuitenkin kehittää siten, että tulevaisuudessa voitaisiin korvata myös psykologin/psykoterapeutin antamaa hoitoa. Se edellyttää sairausvakuutuslain muutosta.

- Yksilöpsykoterapiaa on sairausvakuutuskorvauksina korvattu vuonna 2018 yhteensä 1765 saajalle ja käyntien lukumäärä 35 533 kpl ja kokonaissumma 937 669 euroa.
- Kela tulee toimimaan vuodesta 2021 lukien korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestäjänä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS sen lakisääteisenä tuottajana. Osana YTHS:n toteuttamaa kokonaisvaltaista opiskeluterveydenhuoltoa ovat laadukkaat ja hyvin saatavilla olevat opiskeluterveydenhuollon mielenterveyspalvelut, joilla tuetaan nuorten aikuisten hyvää mielenterveyttä.
- Kelan muut etuudet, esim. toimeentulotuki vaikuttavat arjen toiminnassa
- Kela korvaa kuntoutuspsykoterapiaa nuorille (16-24 vuotiaat)

Kuntoutuspsykoterapian saajat ikäryhmittäin vuosina 2017 ja 2018

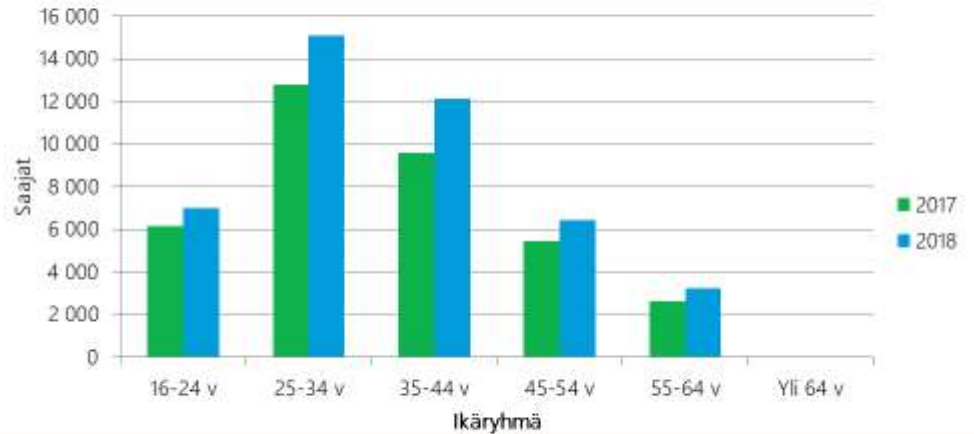

- Linjaus 3: Mielenterveysoikeudet
 - Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi
 - Tälläkin hetkellä myös psyykkisiä sairauksia sairastavilla on samanlainen itsemääräämisoikeus kuin muillakin, miten sitä oltaisiin muuttamassa?
 - Kaiken kaikkiaan riittävän varhain turvatut palvelut tulee turvata kaikille
 - Lyhytpsykoterapian saavutettavuuden parantaminen sairaanhoidon korvausten ja myös psykologin toteuttaman lyhytpsykoterapian korvaamisen kautta ("oikeus hyvään ja vaikuttavaan hoitoon silloin, kun se on tarpeen") vaatii lakimuutoksen sairausvakuutuslakiin.
 - Laaturekisterit tulee saattaa kaikkia mielenterveyspalveluita ja toimijoita koskeviksi.

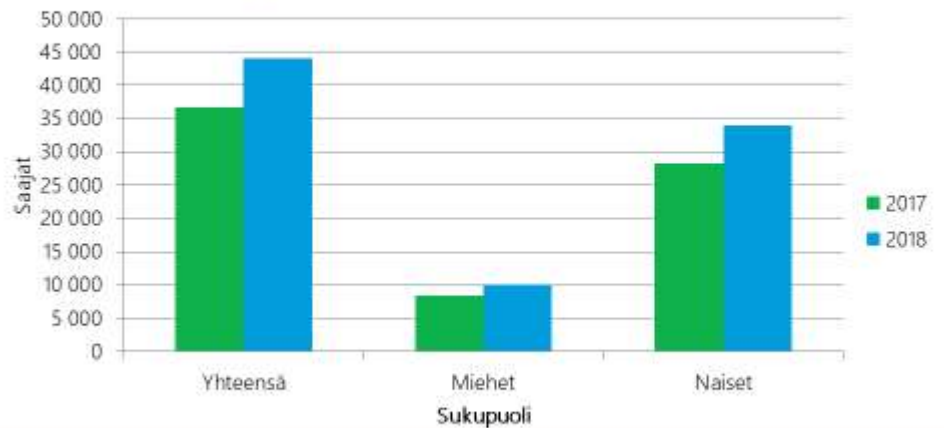
- Psykkisiin hoitoihin ja kuntoutukseen esim. psykoterapiaan liittyy haittavaikutuksia ja niitä tulisi tarkastella ja selvittää tarkemmin
- Linjaus 4: Ihmisen tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut
 - Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi
 - Tälläkin hetkellä pitäisi toteutua psyykkisesti sairaiden henkilöiden kokonaisvaltainen hoito (kohta 4). Onko siis tarpeen laatia kehittämisohjelmaa vai voisiko tehostaa jo olemassa olevaa lainsäädännön toimeenpanoa. Kehittämisohjelmat ja hankkeet kestävät aikansa ja mikäli toiminta ei integroidu olemassa oleviin terveydenhuollon palveluihin se loppuu.
 - Meillä on jo nyt käytössä tutkimukseen perustuvia hyviä hoitokäytäntöjä ja niiden toteuttamiseen tulisi varata ja taata resurssit (kohta 6)
 - Miten kootaan yhteen hyviä käytäntöjä esimerkiksi työpaikoilla, joita on kymmeniä tuhansia erilaisia, joista suurin osa alle 10 hengen työpaikkoja?
 - Psykoterapian korvaaminen sairausvakuutuslaista psykologin/psykoterapeutin antamana hoitona edellyttää lainsäädännön muutosta (esimerkiksi: lyhyt psykoterapia lääkärin määräyksellä, esim. 15 kertaa)
 - Sh-korvaustasoa nostamalla voidaan tulevaisuudessa turvata nykyistä paremmin hoitoon pääsy myös mielenterveyden tarpeissa (erikoislääkärikäynnit)
 - Sairaanhoitovakuutusta ja –korvauksia voitaisiin kehittää tulevaisuudessa tukemaan nykyistä tehokkaammin myös perusterveydenhuollon hoitoon pääsyä joko kehittämällä sairausvakuutuksesta maksettavia korvauksia nykyisen korvausmallin puitteissa tai esimerkiksi sairausvakuutuksen varoja ja kuntien/maakuntien sote-rahoitusta yhdistelevien palvelusetelien kautta.

Kuntoutuspsykoterapia toteutui vuonna 2018 noin 44000 kuntoutujalle.

Kuntoutuspsykoterapian saajat ikäryhmittäin vuosina 2017 ja 2018

Kuntoutuspsykoterapian saajat sukupuolittain vuosina 2017 ja 2018

- Linjaus 5: Hyvä mielenterveysjohtaminen
 - Kommentit ehdotuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi
 - Mikä on uusi mielenterveystyön rahoitusmalli? Monikanavaisuudesta on pyritty yksinkertaisempaan malliin, jos nyt rakennetaan uusi malli, se lisännee entisestään moninaisuutta.
 - Mitä ovat uudet havainnointityökalut ja kuka ne kehittää?
 - Tälläkin hetkellä vaikuttavuutta pyrittäneen arvioimaan ja sen mukaan toimintaa kehittämään. Mitkä olisivat uudet arviointimenetelmät?

- 2) Itsemurhien ehkäisyohjelma
 - Kommentit
 - Lukuisia toimenpiteitä, joiden konkreettisesta toteuttamisesta (miten ja kuka) ei ole kirjattu juuri mitään. Realistisempaa resurssien ja toimeenpanon osalta olisi keskittyä muutamaan keskeiseen asiaan. Millä asiaan eniten vaikutetaan ja keskitytään niihin (aiemmin toteutettu itsemurhien ehkäisyprojekti).
 - Kaikkia asioita ei voi säädöksillä hoitaa.
 - Kohta 12: Kielilain perusteella tarjotaan jo palveluja suomen, ruotsin ja saamenkielisille. Lisäksi tulkkaukspalvelut ovat kaikkien käytettävissä. Ei liene realistista ajatella, että kaikilla mahdollisilla kielillä palveluja olisi saatavilla ihan henkilökohtaisesti vaan tulkin tuella.
 - Kohta 11 ja kohta 32: Sosiaalinen media on nykyisin olennainen osa yhteiskuntaa. Kuka ja miten kouluttaa toimijat (valtavassa) sosiaalisessa mediassa, jotta heidät voitaisiin velvoittaa tunnistamaan itsemurhariskissä olevat? Miten tämä käytännössä toimisi?
 - Varhaisen hoitoon pääsyn mahdollistaminen sekä lyhytpsykoterapian saavutettavuuden parantaminen

- 3) Mielenterveyslinjausten indikaattorit
 - Ehdotukset mahdollisiksi seurantaindikaattoreiksi
 - Kela voi tarjota tilastotietoa korvauksia saavien määrästä eri etuuskien osalta.
 - Kelalla jo nykyisellään tilastot useista eri etuuksista/asioista diagnoosiryhmittäin mm. sairauspäivärahat, psykoterapiakuntoutus, muu kuntoutus, eläkkeet, lääkkeet ja sairaanhoitokorvauksien osalta tiedetään lääkärin antamat psykoterapiamäärät.
 - Vastaava kattava tilastointi puuttuu sairaanhoitopiireiltä esimerkiksi psykoterapian toteutumisesta terveydenhuollon toteuttamana

- 4) Mahdolliset muut huomiot ja kommentit

- Strategiassa kiinnitetään varsin vähän huomiota mielenterveyshäiriöistä ja etenkin masennuksesta aiheutuvan työkyvyttömyyden ehkäisyyn.
- Vaikuttavaksi todetun lääketieteellisen hoidon toteuttamisen turvaamisen lisäksi strategiassa tulisi kiinnittää erityistä huomioita työterveyshuoltoyhteistyön (työterveyshuolto, työnantaja) kehittämiseen
- Strategian tavoitteeksi tulisi voida ottaa mielen-terveyshäiriöistä aiheutuvien sairauslomien, kuntoutustukien ja työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden kääntymisen laskuun.
- Luonnoksessa on kirjattu, että priorisoidut toimenpide-ehdotuksen kirjataan myöhemmin. Suunnitteluvaiheessa olisi hyvä kuitenkin miettiä mihin kannattaa ja mihin on realistista keskittyä.
- Tieto esimerkiksi siitä, miten paljon tähän ollaan resursoimassa, auttaisi hahmottamaan sitä, mikä todella on mahdollista (kustannusvaikutuksista kerrotaan kirjoitettavan myöhemmin)
- Erilaisia toimenpiteitä on kirjattu lukuisia > muutama keskeinen toimenpide, johon realistisesti resurssit riittävät olisi parempi.